

УДК 591.471.34/.473:598.281

БІОМОРФОЛОГІЯ М'ЯЗІВ ПЛЕЧОВОГО СУГЛОБА ДЕЯКИХ ПРЕДСТАВНИКІВ РЯДУ СОВОПОДІБНИХ

О. О. Мельник, к. вет. н., асистент, М. Г. Хохлова, студентка
melnik_oo@nubip.edu.ua

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Порівняльно-анатомічні дослідження тваринних організмів вивчали багато вчених. Не було винятком і вивчення анатомічних особливостей птахів. У вивченні м'язової системи найбільш цінним за широтою охопленого порівняльно-анатомічного матеріалу залишаються роботи М. Фюрбрінгера, Х. Гадова та Е. Селенки.

Одним з важливих аспектів залишається дослідження механізмів становлення мускулатури плечового суглоба птахів, а особливо м'язів польоту. Відкритим залишається питання диференціації та трансформації м'язів як наслідок пристосування до певного типу, швидкості та тривалості польоту.

Наше завдання полягало у дослідженні біоморфологічних особливостей м'язів польоту деяких видів птахів.

Представники совоподібних здатні до швидкого і маневреного, але нетривалого махаючого польоту, який іноді вони чергують з ширяючим. Це відбивається і на будові м'язів польоту.

Матеріалом для наших досліджень слугували фіксовані 10 %-м розчином формаліну трупи деяких представників ряду совоподібних, зокрема: Сіра неясць — *Strix aluco*, Вухата сова — *Asio otus*, Хатній сич — *Athene noctua*. На трупах проводилось звичайне анатомічне препарування м'язів польоту. Після опису точок фіксації м'язів кожен м'яз розсікали з метою виявлення наявності або відсутності перистості. Серед м'язів плечового суглоба досліджених совоподібних спостерігаються як типові, так і видові особливості будови. Так, краніальний надлопатковий та підлопатковий м'язи становлять один м'яз. Проксимальна частина цього м'яза диференційована на два пласти — латеральний та медіальний. Латеральний пласт відповідає краніальному надлопатковому, а медіальний — підлопатковому м'язу. Починаються обидва пласти типово для зазначених м'язів — на латеральній та медіальній поверхнях краніальної частини лопатки. Однак слід зазначити, що більша частина цього надлопатково-підлопаткового м'яза є недиференційованою і закінчується сухожильно на медіальному горбі плечової кістки. Крім того, необхідно відмітити, що у вухатої сови від медіального (підлопаткового) пласта диференціюється ще й коракоїдна частина, яка фіксується до каудальної поверхні середньої частини коракоїда. Така диференціація краніального надлопаткового та підлопаткового м'язів вперше описана нами. За внутрішньою структурою надлопатково-підлопатковий м'яз двоперистий.

На відміну від краніального, каудальний надлопатковий м'яз совоподібних за точками фіксації є типовим для птахів. Слід зазначити, що типовими за точками фіксації у совоподібних є і дельтоподібний та коракоїдно-променевий м'язи.

Особливістю пропатагіального м'яза совоподібних є те, що його довгий сухожилок еластичний, але в місці фіксації до зап'ястка осифікується і формує своєрідний кістковий важіль.

Таким чином, найбільшого розвитку серед м'язів польоту у досліджених птахів досягає грудний м'яз. Це обумовлено більшими фізичними навантаженнями під час польоту, оскільки опускання крила потребує більших фізичних навантажень, аніж піднімання, бо при опусканні крила потрібно долати більший опір повітря.